

Norges handelspolitiske forhold til Storbritannia etter brexit

Som et ledd i arbeidet med oppfølging av Storbritannias forestående utmeldelse av EU har Utenriksdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet foretatt en foreløpig analyse av Norges handelspolitiske interesser vis a vis Storbritannia. Analysen er utarbeidet med bidrag fra Landbruks- og matdepartementet, Finansdepartementet og Olje- og energidepartementet.

Inntil Storbritannia er utmeldt av EU gjelder EØS-avtalen mellom Norge og Storbritannia. Utmeldingsprosessen fra EU er forventet igangsatt fra britisk side i mars 2017. Norsk næringsliv er best tjent med at det opprettholdes et like tett handelspolitisk samarbeid med Storbritannia og like god adgang til det britiske marked som i dag. Samtidig må EØS-avtalen og øvrige avtaler Norge har med EU ivaretas.

Handelspolitisk samarbeid mellom Norge og Storbritannia

Storbritannia er en av Norges største handelspartnere for varer, tjenester, kapitalbevegelser og investeringer. Eksporten til Storbritannia utgjør litt under en femtedel av Norges samlede eksport av varer og tjenester. Storbritannia er Norges største handelspartner for varer, tredje størst om olje- og gass holdes utenom. Totalt var verdien av varehandelen 208 milliarder kroner i 2015, der eksport fra Norge utgjorde 168 milliarder kroner. Storbritannia er det klart viktigste enkeltmarkedet for norsk tjenesteeksport, og det viktigste utenlandske enkeltmarked for norsk skipsfartsnæring. Tjenestehandelen utgjorde 94 milliarder kroner i 2015, der 46 milliarder var eksport av norske tjenester. Storbritannia er det 7. viktigste land for norske direkteinvesteringer i utlandet, og er den nest største utenlandske investoren i Norge. Hovedvekten av investeringene fra Storbritannia er i norsk olje- og gassektor. Statens pensjonsfond utland (SPU) har betydelige investeringer i Storbritannia (772 milliarder kroner ved utgangen av 2015), og Norges Bank har sitt største forvaltningskontor utenfor Norge i London. Om lag ¼ av SPU's eiendomsportefølje er investert i Storbritannia.

Konsekvensene av at Storbritannia går ut av EU

Når Storbritannia går ut av EU vil EØS-avtalen i utgangspunktet ikke lenger være grunnlaget for handelen mellom Norge og Storbritannia. I fravær av nye avtaler vil de fire friheter (fri bevegelse av varer, tjenester, kapital og personer) opphøre å gjelde som det rettslige rammeverket for vår handelspolitiske relasjon til Storbritannia. Norsk næringsliv kan risikere å møte toll og andre handelshindre tilsvarende EUs nåværende ytre handelspolitikk og ny toll, nye krav vedrørende dokumentasjon og kontroll av varer og personbevegelser samt andre handelshindre kan da bli innført. Det vil derfor bli viktig å få nye avtaler på plass. Omfanget av vår handel, men også mer dyptgripende økonomiske integrasjon med Storbritannia, tilsier at en fremtidig avtale må være langt mere omfattende enn det som følger av WTO eller en tradisjonell handelsavtale.

Det vil ta tid før nye permanente avtaler kan være på plass. Eventuelle overgangsordninger vil derfor være viktige og bør prioriteres, slik at det ikke oppstår unødig diskriminering og proteksjonistiske tiltak.

Norske handelspolitiske interesser

Det er i Norges interesse å opprettholde tollfrihet for industrivarer og forbedre markedsadgang for sjømat som ikke har tollfrihet i dag. Adgangen for og reguleringen av tjenesteyting på det britiske markedet bør videreføres, sammen med etableringsrett og personbevegelser. Videre bør eksisterende ordninger som sikrer fri bevegelse av varer gjennom gjensidig godkjenning og harmoniserte produktkrav, opprettholdes. Når det gjelder handel med matvarer, er det viktig å sikre en videreføring av de eksisterende rettighetene i EØS-avtalen, slik at tilgang til Storbritannias marked videreføres uten nye krav og grensekontroll. Det felles markedet for offentlige innkjøp, som sikrer at norske leverandører har like rettigheter som britiske leverandører, bør også videreføres. Dagens felles regelverk for konkurranse og statsstøtte gir næringslivet forutsigbarhet og det er i norsk interesse at dette videreføres. Med andre ord er det i Norges interesse at en fremtidig avtale så langt mulig viderefører dagens vilkår i det indre marked, inkludert videreføring av et dynamisk element hvor oppdatering av regelverket skjer løpende.

Forhandlinger mellom EU og Storbritannia om eventuelle overgangsordninger og fremtidige avtaleforhold, inkludert om og i hvilken grad Storbritannia vil være knyttet til EUs indre marked, vil legge betydelige føringer for hva som kan oppnås i det fremtidige bilaterale forholdet mellom Norge og Storbritannia. Dette vil først kunne bli mer avklart etter at forhandlinger mellom EU og Storbritannia er innledet.

Det bør ikke by på problemer for Norge å opprettholde dagens åpne markedsadgang for import fra Storbritannia. Når det gjelder landbruksvarer, er en stor del av importen fra Storbritannia i dag tollfri, men det kan tenkes at enkelte norske defensive landbruksinteresser kan bli satt under press under eventuelle forhandlinger om nye betingelser for handelen.

Betydningen av det indre marked

Norge er på grunn av sin tette integrasjon i EUs indre marked gjennom EØS-avtalen, ikke en regulær tredjepart for EU. EØS-avtalen regulerer økonomisk integrasjon, og innebærer en harmonisering av regelverk langt utover det som er tilfelle for en tradisjonell handelsavtale. Det blir viktig å unngå en situasjon der Norge står uten overgangsordninger og permanente avtaler, mens EU og Storbritannia har slike overgangsordninger og avtaler. Det er derfor i Norges interesse å bli inkludert i diskusjoner av felles løsninger mellom EU og Storbritannia på områder som berører det indre marked.